

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA PELE (FAL)

LEPHEPHE LA BOBEDI (P2)

FEBREWARE/MATŠHE 2011

MEPUTSO: 70

NAKO: 2 diiri

Palomoka ya matlakala a dipotšišo ke 16.

DITAELO LE TSHEDIMOŠO

1. Badišiša ditaelo ka šedi.
2. O kgopelwa go bala letlakala le ka tlhokomelo pele o thoma go araba dipotšišo.
3. O se ke wa leka go bala lephephe ka moka. Lebelela diteng letlakaleng le le latelago gomme o laetše dinomoro tša dipotšišo tša dingwalo tšeo o di badilego. Ka morago ga moo, bala dipotšišo gomme o kgethe tšeo o nyakago go di araba.
4. Lephephe le arotšwe ka DIKAROLO tše NNE:

KAROLO YA A:	Padi	(35)
KAROLO YA B:	Papadi/Terama	(35)
KAROLO YA C:	Kanegelokopana	(35)
KAROLO YA D:	Theto	(35)
5. Latela ditaelo tšeo di hwetšwago mathomong a karolo ye nngwe le ye nngwe ka kelohlolo.
6. Araba dipotšišo tše PEDI fela, E TEE go tšwa go ye nngwe ya dikarolo tše PEDI. Diriša lenaneotekolo.
7. Nomora dikarabo tša gago go swana thwii le ka fao dipotšišo di nomorilwego ka gona ka gare ga lephephe la dipotšišo.
8. Thoma karolo ye NNGWE le ye NNGWE letlakaleng le LEFSA.
9. Ngwala ka bothakga, ka mongwalo wa go balega.
10. Kakanyo mabapi le taolo ya nako: Šomiša tekano ya metsotso ye e ka bago ye 60 karolong ye nngwe le ye nngwe.

LENANEOTEKOLO**KAROLO YA A: PADI: *Kgati ya moditi* – OK Matsepe****Araba potšišo e TEE fela.**

NOMORO YA POTŠIŠO	POTŠIŠO	MEPUTŠO
1. <i>Kgati ya moditi</i>	Potšišo ye telele	35
GOBA		
2. <i>Kgati ya moditi</i>	Dipotšišo tše kopana	35

KAROLO YA B: PAPADI/TERAMA: *Di šitile Phaahla* – SN Tseke**Araba potšišo e TEE fela.**

3. <i>Di šitile Phaahla</i>	Potšišo ye telele	35
GOBA		
4. <i>Di šitile Phaahla</i>	Dipotšišo tše kopana	35

KAROLO YA C: KANEGELOKOPANA: *Tša lefase ga di fele* – MFC Matshela le ba bangwe.**Araba potšišo e TEE fela.**

5. "Mahlale ga se a thuto fela"	Potšišo ye telele	35
GOBA		
6. Matrasedi Mphufutšodwa phatla	Dipotšišo tše kopana	35

KAROLO YA D: THETO: *Direto tša Sesotho sa Leboa* – Prof. DM Kgobe**Araba dipotšišo tše PEDI fela.**

7. Se nkhanago	Dipotšišo tše kopana	17½
GOBA		
8. Steve Biko	Dipotšišo tše kopana	17½
GOBA		
9. O ntirile Lekgowa	Dipotšišo tše kopana	17½
GOBA		
10. Botse	Dipotšišo tše kopana	17½

LENANETEKOLO/LENANETSHWAYOTSHWAYO

- Dira leswao (✓) go lenanetekolo le le latelago go kgonthiśiśa ge e ba o lateletše ditaelo gabotse.

KAROLO	NOMORO YA POTŠIŠO	PALO YA DIPOTŠIŠO TŠEO DI ARABJAGO	LESWAO
A: Padi (potšišo ye telele goba ye kopana)	1 – 2	1	
B: Papadi (potšišo ye telele goba ye kopana)	3 – 4	1	
C: Dikanegelokopana (potšišo ye telele goba ye kopana)	5 – 6	1	
D: Theto	7 – 10	2	

KAROLO YA A: PADI: KGATI YA MODITI – OK Matsepe**POTŠIŠO 1**

Araba potšišo ye TELELE goba ye KOPANA (Setsopolwa).

Ala tšwetšopele ya go kgotsofatša ya padi ye ka mantšu a 250 – 300.

[35]**GOBA****POTŠIŠO 2**

Bala ditsopolwa tše ka šedi gore o tle o kgone go araba dipotšišo.

2.1 SETSOPOLWA SA A

"Lekgotla, ditaba tše ke tše boima ka gore kwang tabakgolo ke gore barwa bakhwi ba mohu Kgoši Ntweleng le bona ba ipakela ka noši gobane ge nka be go se bjalo, nka be ba sa dire ka mokgwa woo mmagosetšhaba a bolelago ka gona. Nnayena ke bona go se bokaone bjo bo phalago gore Mmatshepho a gatollele yo mongwe le yo mongwe dikobo, mo gongwe di ka mo tsogela."

"Ge di ka se mo tsogele?"

"Ge di ka mo tsogela?"

"Ke re naa ge di ka se mo tsogele re tla fetša ka go reng?"

"Ke re naa ge di ka mo tsogela re tla fetša ka go reng?"

"O mphetola bjang mošaa?"

"Mošaa ke lekgole leo la gago!"

Ba ile ge ba rutlologa banna ba ba lesetša ka ge ba tennwe ke go hlwa ba namola bona ka mehla, diphankga tša swarana tša lešana meriri tša thumana ka matolo gwa šala go dutladutla mookola go tshwewa le meno gobane go be go gahlane tša mpshikela. Basadi ba be ba duletše sello le go ratharathela gore ba namolwe, fela tšeo ya ba lefeela ka gore renabona ba re topetše. Le go lesaneng ga bona ba dirilwe ke ge go ile gwa tla Mmatshepho ka noši, a ba rapela a re hle se lweng ka lebaka la ka bana ba sebatakomo sa banna.

(Matl:14 – 15)

- 2.1.1 Thulano ye e tšwelelago mo ke ya ka ntle goba ya ka gare? Fahlela karabo ya gago. (3)
- 2.1.2 Moya wo o fokago mo setsopolweng ke wa mohuta mang? Fahlela karabo ya gago. (3)
- 2.1.3 Mongwadi o šupa eng ka mebolelwana ye e thaletšwego? (6)
- 2.1.4 Go ya ka setsopolwa se, ke eng seo se dirilwego ke barwa ba mohu Kgoši Ntweleng? (2)
- 2.1.5 Na o kgotsofatšwa ke ka moo mongwadi a rarolotšego bothata ka gona mo pading ye? Fahlela karabo ya gago. (2)

- 2.1.6 Ge o lebeletše Mmatshapho go tšwa setsopolweng se, o ka re ke molwantšhwa? Fahlela karabo ya gago. (2)

2.2 SETSOPOLWA SA B

Seo se ilego sa be sa dira gore magoši a mabedi ale e lego Sefatamollo le Tetedi a be a boledišane, go ile letšatši le lengwe Kgabagare a ya ga gabo, a re go tsenya maduma ka mmagwe, ya ba motho yo a ratago go bonana le tatagwe!

"Le tatago?"

"Le tate!"

"Molato ke eng, ngwanaka, o ka mpotša ke tla ya go mmegele?"

"Ke nyaka go ipoletša ka noši fela o le ntshe."

"Bokaone **ntome tsebe pele.**"

"Mmitše ke tle ke le botše bobedi, gobane le mohla le kwana le be le se la mpitša, nna ka fetša ka gona gore polawa ke mong ga e na lebelo" Monnamogolo o ile go tla, Kgabagare a ba kgopela gore ba bitše Kgoši Tetedi le mohumagadi wa gagwe, Kwelapele, gore le bona ba tle ba ikwele. Batho ge ba bolela setho ba dira ka mokgwa woo, ngwanešo, e sego go tla go botša motho taba ye le šetšego le e kwanetše. Go se e thome a le ntshe ga se yona tšhupo ya gore le tla be la kwana gore tše dingwe ge a fihla le se ke la di oriša bothunya ka go tseba ge mogologolo wa bogologolo a šetše a boletše a re ke mo go botse bjang ge bana ba motho ba dutše gammogo ba ora sebešo se tee gomme ba re go sobana ba be ba boe mmoetšane ba tsikinyane mmogo gomme ba segišane?

Kgabagare o ile pele ga tatagwe le mmagwe gammogo le monna wa gagwe Kgoši Sefatamollo le mohumagadi wa gagwe, Kwelapele, a re:

"Wena o le kaka mme, ke gona ke kgodilego gore **bogadi bo a hlaba.**"

"O šetše o dirilwe ke mang eng?"

"Go hlaba ga ntshe ke gore ga ke tsebe se ke se etšego, gomme bosasa le se ke la mpona motho yo a sego a hlamega."

"Ke tšeo Kgoši Sefatamollo."

"Di a kwala."

"Hlatholla."

"Ke ganetšwa ke Kwelapele."

"O ipegile kae?"

"Fao ke mo ke phošetšego."

"O ngwana wa ka etšwe o le kgoši, fela go tloga lehono ya mohuta woo nka se rate go e kwa gape. Re a kwana?"

"Taurabatho!"

(Letl: 164)

- 2.2.1 Mohola wa poledišano ke eng mo setsopolweng se? (2)
- 2.2.2 Na setsopolwa se se laodišwa ke bomang? (2)
- 2.2.3 Na ke dikarolo dife tša setsopolwa tšeo di ka diragatšwago? (3)
- 2.2.4 Tikologo ya setsopolwa se ke ya sekgale goba sebjalebja? (3)

- 2.2.5 Mongwadi o šupa eng ka dikafoko tšeo di kotofaditšwego? (4)
- 2.2.6 Setsopolwa se se tšweletša Kgabagare bjalo ka motho wa mohuta mang? Fahlela karabo ya gago. (3)

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 35

KAROLO YA B: PAPADI/TERAMA: DI ŠITILE PHAAHLA – SN Tseke**POTŠIŠO 3**

Araba potšišo ye TELELE goba ye KOPANA (Setsopolwa).

Sekaseka tikologo ya papadi ye ka mantšu a e ka bago a 250 – 300.

[35]**GOBA****POTŠIŠO 4**

Bala ditsopolwa tše ka šedi gore o tle o kgone go araba dipotšišo.

4.1 SETSOPOLWA SA A

MONAWA:	Se segolo ke gona go kgopela tshwarelo. Go metša mantšu gona e fo ba go phuthela phefo ka kobo . A ke re lentšu ga le kube, go kuba monwana?
TLHAKOLANE:	Ge ke le mo ke tšhogile. Ke be ke no swaswa. Hle ntshwarele kgaetšedi! Se ye kgole hle!
MONAWA:	Ke a leboga. Ke holofela gore le Lefagwana mantšu a gago a thapelo o a a amogela.
LEFAGWANA:	Ke a mo swarela, eupša ke mo kgopela gore le ka letšatši le tee a se tsoge a ntirile mphayanamphulwana. Ebile ke kgopela gore le ntokolle go ba leloko la Khuduthamaga, le kgopele yo mongwe wa banna a le tlatše. Nka se hlwe e le nna fela ke lego pudi gare ga dinku.
MOTŠHATŠHA:	Aowa kgaetšedi, aowa! Se re lahle hle! Re go botile ge re ilalo. Mogolo o pelopedi.
MONAWA:	Nna ke šišinya gore re fe yo kgadi nako a yo nagana gabotse. Gonabjale le a mmona o sa fufuletšwe. A re mo lokolle gonabjale hle, ge go kgonega!
MOTŠHATŠHA:	Ke la ka leo. A re mo lokolle.
TLHAKOLANE:	Gona re tla name re tswalela kopano ye ya rena ka go re molaotheo wa rena ga o dumele gore re sware kopano re le bararo.
MONAWA:	Lefagwana o gona, eupša o lokollwa ka mabaka ao rena makhuduthamaga re a kwešišago ebile re kwanago le ona.
TLHAKOLANE:	Ge go le ka mokgwa woo gona, a ka lokologa.

MONAWA: Kopano ye e a go lokolla. Ke tshepa gore o tla boa o retolotše pelo.

LEFAGWANA: (*O a emelela, gomme o a ba laela, o a tšwa.*) Ke a leboga. Ke tla lala ke nagana. Ke tla le fa mafahla a ka ka moswane. Šalang.

(Letl: 37 – 38)

- 4.1.1 Mongwadi o šupa eng ka dikafoko tšeo di kotofaditšwego? (4)
- 4.1.2 Hlaloša maikutlo a Lefagwana go tšwa mo setsopolweng. (3)
- 4.1.3 Efa semelo sa Motšhatšha go ya le ka setsopolwa se. (4)
- 4.1.4 Hlaloša tikologo ya setsopolwa se. (2)
- 4.1.5 Hlaola kgethologanyo ye e tšwelelago mo setsopolweng. (2)
- 4.1.6 Mmolelwana wo 'mogolo o pelopedi' ke ntlha goba kgopolo? Fahlela karabo ya gago. (2½)

4.2 SETSOPOLWA SA B

LEFAGWANA: Ka kopano ya rena ya pele ka Lewalemagodi, ke ganne ka kudukudu ge yo Namele a na le rena re le barutwana. Yo Tlhakolane o ile a ganana le kgopolo ya ka ka bogale.

MOTŠHATŠHA: Lehono go bakwa sona seo. Nna ke re Namele ge a lle maphoma a dinawa, a bipetšwe, a kgeba segošane, gomme a ekwa bohloko, ke modiro wa gagwe, a o amogele.

LEFAGWANA: Namele o senyeditše bana ba bangwe bokamoso mola le yena a tseba gabotse ge leteka le se na mong. Masogana a gana tlhaba, bakgalabje ba gana mosadi wa bobedi, gomme mathari le ona a gana go gwerana le yona methepa ya go rarelwa bana bao borragobona ba sa nyakego ge ba ka tsebja.

MONAWA: Nna ke re a re reng ka ditaba tše?

LEFAGWANA: Nna ke re a di išwe go hlogo ya sekolo di le ka tsela ye di tsebjago ka yona. Go oketša goba go fokotša, go phalwa ke nnete e nnoši. Hlogo ya sekolo le yena o tla re eletša ka moo a kgonago.

MOTŠHATŠHA: Namele ke *motšita*, ke mahlwaadibona. Ga ke bone di ka mo tshwenya. Ke ema le Lefagwana, ke re a di išwe ofising di ponapona.

NAMELE: *(O galogile, o ntšhitše mahlo, o tlaletšwe.)* Ke a le kwešiša ka moka ga lena, eupša ke bona le tšea taba yeo e sego ya sekolo le e dira ya sekolo. Tša bana bao Tlhakolane a bolelago ka tšona, di fedile, ga di sa bolelwa felo.

(Matl:91 – 92)

- 4.2.1 Go ya ka setsopolwa se Namele o dirile diphošo dife? Efa tše PEDI. (4)
- 4.2.2 Ke molaetša ofe wo o tšweletšwago ke setsopolwa se? Efa dikgopolo tše THARO. (3)
- 4.2.3 Ke ka lebaka lang go ka thwe setsopolwa se se amana le mafelelo a dithulano? (3)
- 4.2.4 Efa mohola wa mantšu a go ngwalwa ka mašakaneng go tšwa mo setsopolweng. (2)
- 4.2.5 Ntšha mohlala wa kgegeo go tšwa mo setsopolweng. Fahlela karabo ya gago. (2 ½)
- 4.2.6 Na o bona o ka re setsopolwa se se ka bapalega? Fahlela. (3)

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 35

KAROLO YA C: KANEGELOKOPANA: TŠA LEFASE GA DI FELE – MFC
Matshela le ba bangwe**POTŠIŠO 5****"Mahlale ga se a thuto fela"**

Sekaseka thulaganyo ya dithulano tša kanegelokopana ya "Mahlale ga se a thuto fela".

[35]**GOBA****POTŠIŠO 6****Matrase le Mphufutšo wa phatla****6.1 SETSOPOLWA SA A**

Go swana le taba ya gore lehu ge le se no begwa, mepete e a tlošwa kamoreng ye kgolo gore mosadi wa mohlogadi goba wa mohwelwa, a se ke a dula mpeteng eupša a dule godimo ga matrasedi go fihlela letšatši la poloko; le go fihlela matšatši morago ga fao. Ka gobane ka Sesotho go be go se materase, tlwaelo ye e ka be e etšwa kae? ...

Meaparo yona ga re sa bolela mahung a mantši a lehono, gagolo a batho ba maemo ba ba tsebegago le ba malapa a a tumilego. E no ba semphetekegofete. Ka lehlakoreng la basadi gona, go bolela ke go kwa mpamokhora. Ba tloge ba eya mabenkeleng a go tura a dipothiki go reka diaparo tše ba tlogo tšhepha ka tšona mohlantši wa lehu. Ke mo o tlogo bona difešene ka mehuta ya tšona. Ka banneng le masoganeng le gona, o tla boga diaparo tša go bitša wa go kgodiša mahlo a gago, wa be wa lebala le gore kootse go tlilwe lehung.

Mahu ga e sa le ale a maabane le maloba. E šetše e no ba phadišano: meaparo, dijo, mebotoro ya mabaibai le tšhomišo ya diboledi tše di tumilego. Gomme ga se bohle ba ba thabelago diphetogo tše. Ba bantši ba a bona gore eka setšhaba se ya timelong, eupša ba boifa go bolela, Dingangele le tšona di gona tše di rego: Lesang batho ba dire ka moo ba kgonago, le ka fao ba ratago.

Ke nnete, go šetše go timelela gore ditlwaelo tše dingwe mo mahung a rena di thomegile bjang di lebile kae.

(Letl: 67 le 69 – 70)

6.1.1 Hlaloša ka fao hlogo ya kanegelokopana ye: 'Matrase' e nyalelanago le diteng tša yona. (4)

6.1.2 Ke moya ofe wo o fokago mo setsopolweng se? Fahlela karabo ya gago. (3)

- 6.1.3 Efa mohola wa tirišo ya potšišoretoriki mo setsopolweng se. (2)
- 6.1.4 Tikologo ya setsopolwa se ke ya sekgale goba ya sebjalebja? Fahlela karabo ya gago (2½)
- 6.1.5 Hlaloša maikutlo a mongwadi mo setsopolweng se. (2)
- 6.1.6 Na o kwana le ka mo mongwadi a rumilego kanegelo ye ka gona? Fahlela karabo ya gago. (4)

6.2 SETSOPOLWA SA B

Modiro wa booki ke modiro wo thata. O nyaka bopelonolo le bopelotelele. Modiro wa mooki ke go dira gore molwetši a thušege ka mo go ka kgonegago, e sego go mo kgarietša le go mo nyefola, mohlomongwe le go mo itia.

Gantši maokelong a rena, gagolo a a bitšwago a mang le mang a laolwago ke mmušo, go bonwa mehlolo. Balwetši ga ba hlokomelwe. Motho o tla goa, a goa a nyaka thušo, gomme a se e bone. Gantši o hwetše balwetši ka noši ba thušana seng sa bona, bao ba swanetšego go ba hlokomela ba itšeetše magang a bophelo, ba bolela ka difouno goba ba tsene fase ba tlatša dipampiri tša di-jackpot. Ba lebetše mohlantse wola ge ba aloga ba tšhumile dikerese ba tšea keno ya Florence Nightingale.

(Letl.59 – 60)

- 6.2.1 Na moanegi wa setsopolwa se ke mang? Fahlela karabo ya gago. (3)
- 6.2.2 Go ya ka setsopolwa se mooki e swanetše go ba motho yo mobjang? (4)
- 6.2.3 Ke molaetša ofe wo o tšwelelago mo setsopolweng se? (2)
- 6.2.4 Hlaloša mebolelwana ye e latelago:
- (a) Magang a bophelo (2)
- (b) Ge a aloga (2)
- 6.2.5 Maikutlo a moanegi ke afe mabapi le baoki? (2)
- 6.2.6 Kanegelokopana ye ga e na thulano. Dumela goba o ganetše se ka lebaka la go kwagala. (2½)

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 35

KAROLO YA D: THETO: DIRETO TŠA SESOTHO SA LEBOA – Prof. DM Kgobe**POTŠIŠO 7**

Araba dipotšišo tše PEDI fela.

Bala sereto sa ka tlase gomme o arabe dipotšišo tša go latela.

Se nkganago – BMT Makobe

- 1 Ke ile ke a gata, ka thelela,
- 2 Ka re kootse ke sešepi, kganthe ke malele,
- 3 Ka tsoga, ka ikulaulela go thoma lefsa,
- 4 Pelong ke itiša ka la gore maleka ga se makgona
- 5 Makgona ke maboeletša;
- 6 Kganthe ke iphora ka lefeela la mafeela,
- 7 Ke itshenyetša nako le maatla ka go iphora,
- 8 Ka go sema gore ye ke metlae,
- 9 Ke itebatša gore nnang ke nnang!
- 10 Se nkganago se nthola morwalo,
- 11 Monkgana le ditloo o nkhutšiša maperepere!
- 12 Se nkganago, ke leswao la bopelo
- 13 Ke leswao la semphafoši,
- 14 Se mphafošaborokong bja thosothoso.
- 15 Se nkganago ke leswao la kgalemo
- 16 Bokaone se itielwe kati le go leletšwa mekgolokwane moyeng,
- 17 Gobane moka e le lenaneo le boologago magodimodimong,
- 18 Le rata ge o ka le amogela bjalo.

(Letl: 71)

- 7.1 Tsopola mehlala ya morumokwano ye e latelago go tšwa setsopolweng.
 - 7.1.1 Morumokwanothomi temanathetong ya pele le ya bobedi. (2)
 - 7.1.2 Morumokwanoputla temanathetong ya bobedi. (1)
- 7.2 Ke dikgopolo dife tše moreti a di tšweletšago seretong se? Efa dikgopolo tše PEDI fela. (4)
- 7.3 Laetša kelelathalo yeo e tšwelelago temanathetong ya mathomo. Fahlela karabo ya gago. (2½)
- 7.4 Ke moya ofe wo o fokago seretong se? Fahlela karabo ya gago. (3)
- 7.5 Efa maikutlo a gago mabapi le molaetša wa sereto se. (2)
- 7.6 Hlaloša mohola wa tirišo ya leswao la makalo methalothetong ya 9 le 11. (2)
- 7.7 Laetša kgokanyi ye e tšwelelago temanathetong ya mathomo. (1)

[17½]**GOBA**

POTŠIŠO 8**Steve Biko – MS Mampane**

1 Re lobile Thari ye ntsho,
 2 Moriti re amogilwe tšatšing ra šala,
 3 La re le gadika tšatšilehubedu mahlaoladipale,
 4 Ka mahlasedi la re fahla megopolo,
 5 Gwa gopolwa yena fela mogale 'a bagale.

6 Re a go gopola motswadimolwi,
 7 Motswadimolwi molwelatokologo.
 8 O lwele wa ikgafa wa ikgafela nnete,
 9 La gago leina ka dipelong le dutše,
 10 La gago leina le pharetše moreba,
 11 Go tšwa ga se ga lona,
 12 Sa lona ke segopotšo, re gopola mahloko.

(Letl: 64)

- 8.1 Na sereto se ke sa mohuta mang? Fahlela karabo ya gago. (3)
- 8.2 Hlaloša dikgopolo tše di tšweletšwago mo seretong se. (2)
- 8.3 Laetša mošomo wa kgokanyi mo methalothetong ya 6 le 7. (2)
- 8.4 Laetša sešura mothalotheong wa mafelelo temanathetong ya bobedi. (2)
- 8.5 Go na le poeletšothomi seretong se.
- 8.5.1 Efa mohlala wa yona. (2)
- 8.5.2 Efa mohola wa yona. (2)
- 8.6 Tsopola mohlala wa tshwantšhišo mo mothalotheong wa 1. (2½)
- 8.7 Sebopego sa temanatheto ya mathomo le ya bobedi di fapana bjang? (2)
- [17½]**

GOBA

POTŠIŠO 9**O ntirile Lekgowa – VM Lebepe**

- 1 O ntirile Lekgowa la gago,
 2 O ntirile motlišaodutše wa gago,
 3 O ntirile lekgoba,
 4 O ntirile seepamokoti sa gago,
 5 O ntirile Maditsi wa boMaditsi
 6 O ntirile setholwane sa gago,
 7 O ntirile nkokoi ya 'rato la rena.
- 8 Ge ke go fa tšie o kuka nko,
 9 Ge ke go fa ntsho ya mathudi o kuka magetla.
 10 O rata manongonongo matšhatšhakhura,
 11 O rata matsaka a Ratsaka,
 12 Ke kodumetše ke epa mokoti,
 13 Ke go phuphumitša ka swikatšhipi la Ramošweu,
 14 O ntirile lekgowa la gago.
- 15 O ntirile sepanakarikana sa gago,
 16 Dipute ke go fa phamphamadiba,
 17 E le ge ke ageletša motšhidi wa tšhidi.
 18 Le ge ke ratharatha bjalo ka thaga,
 19 Le ge ke emaema,
 20 Le ge ke itlhoba boroko,
 21 O sa ntše o tepelela.

(Matl:61 – 62)

- 9.1 Tsopola mehlala ye MEBEDI ya tirišo ya tshwantšhišo le tshwantšhanyo mo methalothetong ya 1 le 18. (4)
- 9.2 Hlaloša mebolelwana ye e thaletšwego. (4)
- 9.3 Tsopola mohlala wa poeletšothomi mo temanathetong ya mathomo o be o fe mohola wa yona. (2½)
- 9.4 Ka dintlha tše PEDI hlaloša maikutlo a sereti. (4)
- 9.5 Tsopola mohlala wa entšampemente go tšwa temanathetong ya mathomo. (2)
- 9.6 Bapetša sebopego sa methalotheto ya ditemanatheto tša sereto sa ka godimo. (1)
[17½]

GOBA

POTŠIŠO 10**Botse – BMT Makobe**

1 Botse o sethakga sa pelo!
 2 O sethabišamahlo
 3 O seleša bodutu sa ba lapilego
 4 O selebatšamašwana a a tšofatšago
 5 O sehlare sa nakwana go ba imetšwego.

6 Botse, nkabe o sa pone,
 7 Nkabe o sa fofale,
 8 Nka be o kgona go mpshafatšwa kgafekgafe,
 9 O dula o editše bjalo ka letšatši,
 10 O bonegela tselabotse dinako tšohle.

11 Botse, dula le nna
 12 Aga pelong ya ka
 13 Ke go solele mehlodi tšatši ka tšatši,
 14 Ke tage ka lerato la setho le bophelophelo wa leratadima
 15 Ke kgone go go nošetša ka direkto le meretelo ya Seswana kgafekgafe.

(Letl: 68)

- 10.1 Akaretša sereto se ka dintlha tše PEDI. (4)
- 10.2 Hlaloša seka se se dirišitšwego mothaling wa 12 (go aga pelong). (3)
- 10.3 Tsopola mohlala wa poeletšothomi mo temathetong ya pele o be o fe mohola wa yona. (2½)
- 10.4 Tsopola mohlala wa entšampamente/kelelathalo mo temanathetong ya pele. (2)
- 10.5 Hlaloša mebolelwana ye e thaletšwego seretong sa ka godimo. (6)
[17½]

PALOMOKA YA KAROLO YA D: 35
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 70